

Pas afgestudeerd als liturg, leek dominicaan Peter D'haese na het Tweede Vaticaans Concilie de juiste man op de juiste plaats voor de nieuwe Interdiocesane Commissie voor Liturgische Zielzorg (ICLZ). Na bijna veertig jaar neemt hij afscheid. Een verhaal van enthousiasme en ontgoocheling, maar ook van eeuwige, diepgewortelde liefde voor liturgie op haar best: verzorgd en verkondigend, levens- en godsnabij.

Lieve Wouters

'Nooit zal ik stoppen te houden van liturgie'

PETER D'HAESE

S

ECRETARIS van de organisatie sinds 1970, stond Peter D'haese niet enkel aan de leiding van de ICLZ, hij was de

ICLZ. „Wat een vreselijk letterwoord”, reageert de dominicaan en hij herinnert zich hoe hij op zijn eerste werkdag samen met een zekere Godfried Danneels zijn weg zocht naar de Guimardstraat. Van daaruit zette hij zich met zijn equipe aan de vertaling van alle liturgische boeken, te beginnen bij het *Lectionarium*. Onmogelijk te voorzien welk omvangrijk werk het zou worden.

Aanvankelijk dacht men dat slechts de teksten met een verkondigend karakter in de volkstaal moesten worden omgezet, zoals de lezingen. Toen duidelijk werd dat werkelijk elke letter van de liturgie zou worden vertaald, ontstond de 'blaadjesliturgie'. In een gevecht tegen de tijd werd elke zondag voor een volledig Nederlandse versie gezorgd. Maar taal leeft... Al snel klonk de vraag naar een nieuwe actualisering. Vandaag neigt een andere tendens dan weer naar de herwaardering van het Latijn. Liturgie blijft een gevoelige snaar raken. Niet verwonderlijk, want ze is het kloppende hart van de gelovige gemeenschap.

- Wat is uw vroegste herinnering aan liturgie?

Als misdienaar tijdens de zogenaamde stille mis moest ik als knaap met Latijnse antwoorden de rol vervullen van het godsvolk. Ik begreep er niets van, maar mijn belangstelling was gewekt. Eerst was er de verliefdheid op het uiterlijke spel, later groei je naar de binnenkant. Bij de dominicanen in Gent zei Edward Schillebeeckx, toen verantwoordelijk voor het noviciaat: „Naar 't schijnt heb jij belangstelling voor liturgie? Wees je ervan bewust dat het niet enkel gaat om uiterlijkheid, maar dat liturgie

een ziel heeft.” Dat was voor mij toen al vanzelfsprekend, maar zijn woorden zijn me niettemin altijd bijgebleven.

- Wat boeide u zo in die liturgie toen?

Dat niemand er zich vragen bij stelde. Mijn vader, nochtans een verstandig man, liet de kerkdienst gewoon over zich heen komen, net als alle anderen. De eucharistie was weinig meer dan een ritueel. Waarom moest dat zo zijn? Ook het samengaan van feestdagen zoals Allerzielen en Allerheiligen of de Goede Week en haar contrasten boeiden me enorm.

- Hoe beleefde u die periode vlak vóór en tijdens het Tweede Vaticaans Concilie?

Ik werd tot priester gewijd drie weken nadat het concilie op 25 januari 1959 was afgekondigd. Ik specialiseerde me daarna nog in liturgie in Frankrijk. Er hing een geheimzinnige sfeer in het seminarie. Onze professoren, bij hen Yves Congar en Jean Daniélou, waren tenoren in het kerkelijke debat. Ze reppen niet veel over hun werk in de voorbereidende commissies, maar toch vingen we hier en daar wat op. We discussieerden over de voorliggende knelpunten: het gebruik van de volkstaal (wat overigens bij ons al gebruikelijk was bij huwelijks- of doopplechtigheden in de jaren 1950), de kerkcommunie, de inbedding van de eucharistie in de sociale context. In Frankrijk hadden priester-arbeiders wat dit betreft al jaren eerder de toon gezet.

Frankrijk kende toen al totaal ontkerstende gebieden. Ik koester een bijzondere herinnering aan het catechumenaat dat ik daar leerde kennen. Ik mocht meemaken hoe een groep volwassenen zich voorbereidde op het doopsel. Dat kennen we bij ons nu pas.

- Amper terug in België, kreeg u de taak de vernieuwing in de praktijk door te voeren. Hoe zag u de eucharistieviering evolueren?

© Kristof Ghyselinck

Mijn grote leermeester, de man ook met wie ik intens samenwerkte, was wijlen Ambroos Verheul, benedictijnerabt en een belangrijke speler in 'de Belgische ploeg' tijdens het concilie. Een dankbare herinnering houd ik aan hem over. Behalve me bezighouden met liturgie, wilde ik ook nog blijven lesgeven, maar we verdronken al gauw in het werk. Pas na twintig jaar was al het vertaalwerk rond.

Vandaag kijk ik enerzijds met grote dankbaarheid en vreugde terug, anderzijds ook met een gevoel van: „Wat hebben ze ervan gemaakt?” De liturgie vernieuwing is in ons land, met name in Vlaanderen, ontspoord. Nergens in het buitenland zie ik toestanden zo beschamend als hier. Twee zaken storen me heel erg: het gebrek aan eerbied voor de Bijbeltekst, waarbij men eerder welke mooie tekst de plaats van het evangelie laat innemen, en de zogenaamde 'creativiteit' in het grote dankgebed. Klinkt het niet, dan botst het.

Dat leidt ironisch genoeg tot een ouderwetse, versmalde opvatting van liturgie. De consecratiewoorden worden erbij gehaald als toverwoorden, niet ingebed in een

eucharistisch gebed waarin om de gave van de Geest wordt gebeden (wat bij de christenen van het Oosten net centraal staat) en verwezen naar ons eigen intreden in de paasgezindheid van Jezus. Die houding komt voort uit een verbrokkelde geloofsvisie waarin men zijn eigen geloof samenstelt à la carte.

- Hoe omschrijft u goede liturgie? Creativiteit is toch niet verkeerd?

Goede liturgie bewaart het evenwicht tussen gisteren en morgen, tussen traditie en actualiteit. Creativiteit bestaat er juist in te kunnen actualiseren wat je ontvangen hebt en dat niet kwijt te spelen. Je kunt ook geen muziek maken zonder de partituur te respecteren. Dat is geen pleidooi voor ritualisme, hé! Iedere dirigent leidt het orkest op zijn manier. Maar vandaag gebruikt men het woord creativiteit te pas en te onpas.

- Moet de liturgie oog hebben voor eerste verkondiging, of is het verloren moeite verstaanbaar proberen te zijn voor niet-gelovigen?

Bij de eerste kennismaking zal een nieuwkomer niet veel begrij-

pen en dat is niet erg. Liturgie kan indruk maken en de aanzet zijn om te vragen: „Vertel me daar meer over.” Maar persoonlijk heb ik liever dat nieuwkomers geraakt worden door de levenswijze van geëngageerde christenen. Liturgie vieren alleen volstaat niet. In het Latijn klonk het aan het einde van de dienst: „*Ite missa est*”, de mis begint maar bij de wegzending.

- Was het moeilijk afscheid nemen van uw activiteiten voor de ICLZ?

Ik heb mijn taken niet overgedragen, omdat ik liturgie moe was, wel integendeel. Nooit zal ik stoppen ervan te houden. Elke dag nog ontdek ik nieuwe dingen in de oude teksten.

Liturgie is als een wandelgids die mooie wegen baant door het Bijbelse landschap en zegt: „Kijk eens naar dat vergezicht.” Ze is als een paastuin met bloemen van alle seizoenen, van de eerste krokussen tot de laatste gouden herfstbladeren. Tot mijn grote ontgoocheling moet ik mijn opvolger (liturg Joris Polfliet, n.d.r.) een verdord landschap nalaten, maar ik heb het volste vertrouwen in hem.